

УДК 371.11:004

Нетьюсов Сергій Іванович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, навчально-наукового інституту праці та соціальних технологій, м. Луганськ, e-mail: netyosov@mail.ru

ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація

У статті розглядається стан і характер використання ІКТ в управлінні ЗНЗ і співвідноситься рівень використання інформаційних технологій в організації управлінської діяльності освітніх закладів з вимогами розбудови громадянського суспільства. Автор доводить, що в управлінні ЗНЗ використовується значний обсяг соціальної інформації, а залучення ІКТ до зазначеного процесу сприяє включенню громадянського суспільства в процес реалізації місії освіти. Але фактичне впровадження ІКТ в управлінську діяльність ЗНЗ спрямовано в основному на реалізацію технократичних можливостей інформаційних технологій, а використання ІКТ для реалізації громадської складової в управлінні ЗНЗ реалізується частково, що є одним із показників повільного просування України по шляху формування громадянського суспільства.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, загальноосвітній навчальний заклад, інформатизація освіти, громадянське суспільство, технократична складова ІКТ в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами, громадська складова ІКТ в управлінні загальноосвітніми навчальними закладами.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку України характеризується стрімким просуванням до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у всіх сферах життя. Одним з аспектів реалізації цього процесу є широке використання ІКТ в освіті, що виступає фактором визначення рівня суспільного розвитку і його демократизації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами інформатизації процесу управління системою освіти взагалі й загальноосвітніми навчальними закладами (ЗНЗ) зокрема в Україні надається значна увага. Цими питаннями опікуються Биков В. Ю., Шишкіна М. П., Калініна Л. М., Гуменюк В. В., Даниленко Л. І., Забродська Л. М. та інші, які у своїх дослідженнях акцентують увагу на системі інформаційного забезпечення управління ЗНЗ, засадах використання соціально-педагогічної інформації, включення ІКТ в управління якістю освіти в школах, соціальній інформації як субстраті інформаційної діяльності керівника загальноосвітнього закладу тощо. Особливості впровадження сучасних ІКТ й інтернет-технологій в управління ЗНЗ аналізують Гусаков М., Гусакова Т. М., Комеліна С. В., Пліш І. В., Савченко З. В., Сокол І. М. та інші.

Розробники програмного забезпечення пропонують освітянській спільноті в Україні певні продукти для здійснення інформаційного моніторингу діяльності ЗНЗ і програмно-технологічні комплекси для «ефективного управління загальноосвітнім закладом» [4; 9].

Мета статті. Проаналізувати стан і характер використання ІКТ в управлінні ЗНЗ нашої держави і співвіднести його рівень з вимогами розбудови громадянського суспільства в Україні.

Викладення основного матеріалу. Безальтернативність комп'ютеризації освіти визначається глобальним характером інформатизації, зростанням функціональних можливостей, технічних характеристик засобів ІКТ і невинним зниженням вартості обладнання, що робить сучасну інформаційну техніку доступною для масового користувача. Вирішення зазначених питань привело до формування нового інформаційного середовища, яке сучасні філософи називають інфосферою [11, с. 160–161].

Формування інфосфери в Україні здійснюється в умовах становлення і розбудови громадянського суспільства. Дослідження категорії громадянського суспільства у філософії, політології, соціології та інших галузях науки дає підстави визначати її як суспільство, яке відокремлює себе від держави, але постійно взаємодіє з нею, забезпечує суверенітет народу по відношенню до влади, це суспільство з розвиненими економічними, політичними, правовими й культурними відносинами між його членами, суспільство громадян високого соціального, економічного,

політичного, культурного статусу, які разом із державою будують розвинені правові відносини [10, с. 326]. Концепція громадянського суспільства спирається на ідеї індивідуальної свободи громадян, які можуть утворювати соціальні структури у формі спілок, асоціацій тощо, щоб захищати свої інтереси, запобігати або протистояти сваволі держави. Принциповими рисами громадянського суспільства є наявність вільного доступу всіх представників демократичних інститутів й окремих громадян до інформації, що забезпечує участь в державних і суспільних справах, можливість впливу демократичних інститутів на формування і здійснення державної політики, забезпечення контролю суспільства за діяльністю державних органів, що є неперервним процесом **вдосконалення** суспільства, влади, політики і людини, процес демократизації. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року забезпечує її відкритість і прозорість, виступає одним з інструментів як управлінської діяльності ЗНЗ, так і розвитку громадянського суспільства, сприяє задоволенню потреб й інтересів громадян і держави, веде до підвищення авторитету як владних структур, так й інститутів громадянського суспільства [1].

Отже, вдосконалення процесу управління ЗНЗ на основі реалізації можливостей ІКТ – значний крок у просуванні до громадянського суспільства, утвердженні демократії. Тому дослідження питань інформатизації процесу управління ЗНЗ – актуальна проблема сучасної наукової думки.

Для проведення дослідження необхідно з'ясувати види соціальної інформації, якими оперує ЗНЗ і розглянути характерні риси, притаманні поняттю «соціальна інформація».

Законом України «Про інформацію» (розділ II) репрезентовано і розкрито зміст, основні джерела та правовий режим деяких видів інформації, яка функціонує у суспільстві [2]. У рамках управління ЗНЗ суб'єктами навчально-виховного процесу з метою досягнення місії, стратегічних, тактичних і оперативних цілей, розв'язання проблем і ситуацій, виконання завдань використовуються такі види соціальної інформації: адміністративна, інформація органів державної і виконавчої (центральної і місцевої) влади, регіонального і місцевого самоврядування, персональна, статистична, соціологічна, економічна, фінансова, наукова, освітня та інші.

Аналізуючи зміст поняття «соціальна інформація», Калініна Л. М. підкреслює, що інформація проявляється в процесі пізнання, демонструючи загальні й

багатогранні зв'язки з дійсністю у її відображенні. Тому соціальна інформація є ступенем розвитку не тільки процесу пізнання, а й суспільної практики. Найбільш значущими ознаками інформації, що визначають її специфіку виступають: нематеріальний характер, тобто самостійність інформації відносно її носія; кількісна визначеність; суб'єктивний характер інформації як результат інтелектуальної діяльності суб'єкта; можливість багаторазового її використання; створення, збереження, копіювання, відтворення і накопичення інформації; збереження інформації у суб'єкта-передавача і суб'єкта-користувача інформації. Соціальна інформація поширюється різними каналами зв'язку й засобами її передавання, створеними в суспільстві [8].

Отже, для організації системи управління ЗНЗ використовується значний обсяг різноманітної соціальної інформації, яка має тенденцію до неупинного зростання. Суб'єкти громадянського суспільства повинні мати систему доступу до вказаної інформації для досягнення своїх цілей, місії, реалізації можливостей впливу структур на управління системою освіти взагалі й ЗНЗ безпосередньо з метою вдосконалення громадського виховання, реалізації соціального запиту і потреб, організацію контролю суспільства і його впливу на діяльність загальноосвітнього навчального закладу.

Розвиток ІКТ і функціональні можливості комп'ютерної техніки, доступ до всіх видів інформації в умовах правової держави, створюють об'єктивні умови з боку асоціацій, суспільних груп та громадських об'єднань для ознайомлення з характером проблем і системою управлінських рішень у всіх сферах діяльності ЗНЗ. Інформаційні технології роблять прозорим процес управління освітою центральними і місцевими органами влади, органами місцевого самоврядування, а також створюють можливість врахування громадської думки, позиції суб'єктів навчально-виховного процесу у підготовці й реалізації стратегічних і середньострокових цілей розвитку закладу, представлення, врахування громадської думки й організації оперативної допомоги під час розв'язання проблем регіонального характеру потреб кожного із ЗНЗ. Управління освітою на засадах відкритості, демократичності, децентралізації, залучення громадськості до управління ЗНЗ як рівноправного партнера – стратегічний шлях наближення України до європейських стандартів громадянського суспільства. Розширення співпраці органів освіти зі структурами громадського самоврядування у

Польщі і Чеській Республіці надає можливість суспільству здійснювати значний вплив на прийняття рішень в галузі освіти, що обмежує сферу діяльності одноосібних рішень, запобігає можливій сваволі й диктаторським схильностям керівників, а це, у свою чергу, сприяє прийняттю правових управлінських рішень [7, с. 111–112].

До покращення взаєморозуміння, вдосконалення співробітництва між державними структурами, представленими адміністрацією ЗНЗ і членами громадянського суспільства, які уособлені учнями, батьками, суспільними групами, асоціаціями та окремими громадянами веде формування інформаційного середовища ЗНЗ на основі ІКТ. Інформаційні технології забезпечують внутрішній документообіг, системність й оперативність моніторингу успішності навчання учнів і змін у контингенті; доступ зацікавлених осіб до шкільних і позашкільних заходів, до звітів учителів й адміністрації, до всіх видів соціальної інформації, яка задіяна і циркулює у ЗНЗ. Функціонування зазначеного середовища вдосконалює систему управління закладом за рахунок впливу і підтримки навчально-виховного процесу громадськістю, надає прозорість управлінським рішенням, що забезпечує можливість впливу структур громадянського суспільства.

Отже, управлінська діяльність адміністрації, вчительського корпусу з використанням ІКТ реалізується прозоро, що позбавляє їх від суб'єктивності, об'єктивно підвищує відповідальність перед суспільством, позитивно відбивається на якості організації процесу управління і результатах діяльності.

У рамках інформаційного середовища на якісно новий рівень підіймається організаційна і навчально-методична робота у ЗНЗ. Наявність оперативної інформації у батьків і учнів, доступ до навчальних програм, баз даних, електронного щоденника, розкладу уроків, відомостей про успішність навчання і поведінку дають їм можливість поспілкуватись у разі потреби з адміністрацією, класним керівником, учителем-предметником, отримати необхідну консультацію у шкільного психолога, соціального-педагога on-line, off-line або за допомогою програми Skype, результатом чого стає своєчасна й адекватна реакція на проблеми, які постають.

Учителів-предметників для організації управління навчально-виховним процесом за допомогою ІКТ відкривається широкий доступ до електронних дидактичних, методичних та навчальних матеріалів, автоматизованого процесу оцінювання якості знань, умінь та навичок учнів, ведення шкільної документації,

обговорення з колегами і науковцями питань змісту, обсягу предметного матеріалу й методики його викладання, ознайомлення з передовим педагогічним досвідом і застосуванням його у своїй навчально-педагогічній діяльності.

Отже, вдосконалення організаційної, навчальної і методичної роботи ЗНЗ на основі ІКТ задовольняє потреби учнів, батьків, суспільства. Діяльність закладу в рамках відкритого інформаційного середовища позитивно відбивається на інформованості суспільства про проблеми і результативність роботи ЗНЗ, надає можливість свідомого вибору учнями профілю навчання, відповідно до нахилів, інтересів та потреб. Учителям надаються додаткові умови для вдосконалення й організації навчальної і методичної роботи, підвищення професійної майстерності. Виходячи із зазначеного, є підстави вважати процес створення інформаційного середовища загальнонавчального закладу безпосередніми кроками для прозорого функціонування освітньої установи, покращання взаєморозуміння й співробітництва учасників навчально-виховного процесу, що безумовно позитивно впливає на розвиток і становлення громадянського суспільства, функціонування правової держави.

Нові можливості в управлінні ЗНЗ з точки зору формування громадянського суспільства відкривають інтернет-технології. В Інтернеті діють мережеві сервіси другого покоління Web-2.0. Тім О'Рейлі дає йому таке визначення: «Web-2.0 – це методика проектування систем, які шляхом обліку мережевих взаємодій, стають тим краще, чим більше людей ними користуються. Особливістю Web-2.0 є принцип залучення та багаторазового використання контенту» [14].

Технологія Web-2.0 складається із соціальних сервісів – ресурсу, який сприяє утворенню і підтримці контактів у полі спілкування за допомогою Інтернету. Соціальні сервіси мають різне призначення: фото і відео сервіси, on-line офіси, карти знань, геосервіси, сервіси для колективного пошуку і створення закладок, які надають мережевий доступ до великої кількості відкритих матеріалів. Достоїнство зазначених технологій полягає також у простоті й легкості користування, не переобтяженості у процесі завантаження, прозорості й відкритості інформації завдяки доступності для загалу. Зазначені соціальні сервіси створюють можливості оперативного спілкування, зворотного зв'язку, формулювання особистого ставлення до питань організації діяльності управлінських структур ЗНЗ, організації навчально-виховного процесу,

якості, професіоналізму та компетентності в діяльності кожної із структур навчального закладу. Робота з такими соціальними сервісами вимагає від користувачів навичок критичного мислення, особистої і громадянської відповідальності, активної життєвої позиції, які є важливими чинниками управління ЗНЗ [13].

Отже, використання соціальних сервісів надає нові можливості для керівників ЗНЗ для обміну інформацією, досвідом, обговорення спільних проблем, розробки спільної позиції до загальних проблем, а з іншого боку, Інтернет-сервіси відіграють роль зворотного зв'язку окремих громадян, асоціацій, груп та об'єднань, які не є байдужими до системи діяльності ЗНЗ, у тому числі до організації управління ним. Зазначені фактори є демократичними інститутами і механізмами, які забезпечують кожній людині, громадським об'єднанням можливість вносити свої пропозиції, а якщо необхідно, то і впливати на формування і реалізацію управлінських рішень на рівні ЗНЗ, а також регіональної і державної політики в галузі освіти.

Для вдосконалення управління ЗНЗ на основі ІКТ використовується сучасне програмне забезпечення. Розглянемо інформаційні продукти для організації моніторингу управлінської діяльності ЗНЗ на основі використання інформаційних технологій з точки зору відповідності їх вимогам громадянського суспільства.

Інтеграцію ІКТ в практику управління ЗНЗ реалізують освітяни Російської Федерації в рамках двох проектів програми «Інформатизація системи освіти»: «Підвищення кваліфікації різних категорій працівників освіти і формування у них базової педагогічної ІКТ-компетентності» і «Впровадження сучасних інформаційних і комунікаційних технологій в практику управління освітнім закладом». Мета поставленого завдання реалізується на основі програмного комплексу «ХроноГраф 3.0 Мастер» та «1С:ХроноГраф Школа 2.5». Проведення робіт з впровадження ІКТ в практику управління закладами освіти Республіки Марій Ел описали і проаналізували Гусакова Т. М., Комеліна Є. В., Гусаков М. Н. Дослідники зупинились на технології впровадження програмних комплексів, організації навчання співробітників установ освіти, організації моніторингу та функціонуванні електронної вчительської.

У результаті реалізації проектів освітні установи Республіки Марій Ел перейшли від разових спроб автоматизації документообігу до широкого впровадження автоматизованих систем управління освітою, що створило можливість

для формування єдиного інформаційно-освітнього простору навчальних закладів і системи освіти республіки.

Але аналіз проектів з точки зору формування громадянського суспільства примушує звернути увагу на той факт, що в запропонованих проектах основна увага під час використання ІКТ в системі управління освітою акцентується на питаннях надання звітності, проведенні моніторингу освітнього процесу і контролю за функціонуванням закладів освіти. Зв'язок із громадськістю за допомогою функціональних можливостей ІКТ реалізується у формі представлення електронних класних журналів батькам, у можливостях обговорення труднощів, які виникають під час заповнення інформаційних блоків, формуванні звітів, плануванні та організації управління навчальним процесом, в організації адміністративної й навчальної роботи вчителів. Зацікавлена особа має можливість презентувати ці проблеми за умов проходження авторизації на сайті й отриманні доступу до ресурсів [6].

Отже, впровадження ІКТ в систему управління закладами освіти на основі програмного комплексу «ХроноГраф 3.0 Мастер» і «1С:ХроноГраф Школа 2.5» дають нові можливості в роботі системи документообігу, здійсненні моніторингу та контролю діяльності навчального закладу, що безумовно вдосконалює систему управління ЗНЗ. Але функціональні можливості ІКТ спрямовуються в основному на контроль і моніторинг, а вирішення питань з ознайомлення, обговорення, критики, внесення пропозицій із соціальної інформації всіх видів, якою оперує навчальний заклад реалізується не досконало. Існує значний фронт робіт у сфері організації управління загальноосвітніми закладами на основі ІКТ з точки зору залучення суспільства до підвищення якості управління ЗНЗ.

Розглянемо програмні продукти для організації управління ЗНЗ, які пропонуються в Україні. Певні проблеми зазначеного питання розглядає Савченко З. В., яка акцентує увагу на тому, що інформаційні технології допомагають забезпечити дієвість, оперативність та ефективність роботи **адміністрації** освітнього закладу. Автор визначає загальні принципи управління ЗНЗ, але у своєму дослідженні акцентує увагу і спрямованість використання функціональних можливостей ІКТ лише на реалізацію принципів об'єктивності, повноти, достатності та актуальності інформації в управлінні ЗНЗ. Савченко З. В. залишає поза увагою використання можливостей ІКТ для реалізації таких принципів управління як демократизація і

гуманізація управлінської діяльності, тобто не розглядає **суспільну** складову системи управління **народної** освіти, акцентуючи основну увагу на організації використання і функціонування ІКТ в управлінні ЗНЗ для реалізації державної складової управлінського процесу – ведення бази даних, проведення моніторингу педагогічного процесу, контролю за діяльністю учасників навчально-педагогічного процесу, подання звітності, організацію документообігу, забезпечення організації методичної діяльності.

З цієї точки зору дослідником надається професійний і докладний аналіз діагностично-проектуючого комп'ютерного комплексу «Універсал – 03.28», програми «Ректор – 3», «Автоматизованого розкладу уроків «АВТОР – Школа», комплексної програми «Ефективна школа XXI», програми «1С:Хронограф Школа» та комп'ютерного системного комплексу «Net Школа України» [12].

Автор аналізує технічну складову можливостей організації управлінської діяльності ЗНЗ на основі ІКТ, але можливості ІКТ в управлінській діяльності ЗНЗ, які спрямовують діяльність учасників навчально-педагогічного процесу на демократизацію, гуманізацію, створення прозорості управління ЗНЗ, залучення недержавних структур, створення механізму врахування позиції представників громадянського суспільства на основі використання ІКТ не розглядається.

Для організації системи управління ЗНЗ науково-дослідний інститут прикладних інформаційних технологій пропонує автоматизовану систему (АС) «Школа», яка є програмно-технологічним комплексом для ефективного управління ЗНЗ. АС «Школа» автоматизує роботу соціальною інформацією, якою оперує ЗНЗ для забезпечення навчально-виховної й адміністративної діяльності; планування, організації й оперативного управління навчальним процесом; діловодства; формування, обміну та друку поточної, службової, статистичної інформації; обміну інформацією з органами управління освіти; питань господарського порядку; безпеки навчального закладу. Інформаційні можливості АС «Школа» надають директору інструмент для оперативного прийняття управлінських рішень й організації управління ЗНЗ; заступники директора і методисти ведуть бази даних вчителів, управляють інфраструктурою школи, складають розклад уроків; учителі ведуть базу даних учнів, вносять підсумкові оцінки, працюють з таблицями, ведуть звітність за результатами підсумкового контролю, публікують рейтинги успішності учнів [9].

Отже, АС «Школа» – програмний продукт, який автоматизує процес управління ЗНЗ, але в системі не знаходиться програмно-технічних рішень, які б надали можливості суспільству бути поінформованим про специфіку діяльності, питання та проблеми розвитку, особливостях реалізації навчального процесу і проведенні виховної роботи у закладах. АС «Школа» не передбачає відкритості діяльності ЗНЗ, діалогу з громадськістю на основі ІКТ, тобто питання розвитку і функціонування ЗНЗ в умовах громадянського суспільства залишається поза увагою розробників, інформаційні технології не спрямовуються на вирішення питань процесу демократизації управління ЗНЗ.

Державною інспекцією навчальних закладів спроектовано й програмно реалізовано на основі web-технологій автоматизовану інформаційну систему моніторингу діяльності ЗНЗ і визначення їх рейтингу – АІС «Рейтинг». Оцінювання в рамках програми, починаючи з 2014 року, буде здійснюватися за показниками матеріально-технічного, фінансового та інформаційного забезпечення, будуть враховуватися показники забезпечення ЗНЗ педагогічними працівниками, проведення науково-методичної й дослідної роботи, соціального захисту учасників навчально-виховного процесу, навчальних і творчих досягнень учнів [3].

Інформаційна система спрямована на вдосконалення організації збору, обробки й поширення інформації про діяльність ЗНЗ; забезпечення органів управління освітою інформацією про стан і динаміку розвитку загальної середньої освіти, своєчасного виявлення проблемних питань в освітній галузі для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, удосконалення системи контролю за діяльністю ЗНЗ, використання результатів моніторингу під час проведення її атестації. Функціонування АІС «Рейтинг» через мережу Інтернет забезпечить також доступ громадськості, різних соціальних груп, суспільних організацій до інформаційних ресурсів освіти на всіх рівнях і допоможе в організації постійного обговорення результатів освітньої діяльності, що, у свою чергу, сприятиме формуванню системи **державно-громадського управління освітою** [4]. Результати рейтингового оцінювання діяльності ЗНЗ за попередній рік планується висвітлювати на офіційному веб-сайті МОНмолодьспорту України.

Позитивним моментом проекту, з точки зору формування громадянського суспільства, стане відкритість і доступність інформації про результати діяльності

ЗНЗ, що дасть можливість сформуванати громадську думку стосовно діяльності закладу. Врахування громадської думки в оцінюванні діяльності ЗНЗ забезпечується у трьох критеріях із 44-х позицій оцінювання діяльності ЗНЗ – у пунктах 4.2 (охоплення навчанням дітей шкільного віку, які проживають на території обслуговування ЗНЗ), 4.5 (кількість учнів, які не проживають на території обслуговування навчального закладу) та 4.6 (учні школи II ступеня, які здобули базову загальну середню освіту в цьому самому закладі). Як ми вважаємо, ці показники мають свідчити про авторитетність ЗНЗ серед місцевого населення, а відсоток охоплення навчанням дітей з регіону інших закладів – свідчення визнання громадськістю якості навчання й авторитету вчителів ЗНЗ серед населення.

Отже, прозорість діяльності ЗНЗ – крок до поінформованості населення, але прояв громадської позиції відносно політики у кожному конкретному ЗНЗ, можливості впливу громадськості на розв'язання проблем, що виникають, – дуже скромні. ІКТ для розширення відкритості й поінформованості громадськості про характер управлінської діяльності надає більш значні можливості. Так, наприклад, є можливість зробити вільним доступ до адміністративної, науково-методичної, навчальної та виховної документації ЗНЗ, що відкриває громадськості напрями і підходи до стратегії розвитку, до розв'язання проблем ЗНЗ, регіону та держави. Наявність соціальних сервісів – шлях до оперативного виявлення і формулювання позиції окремих громадян, груп та асоціацій з приводу питань, які є актуальними. Але в рамках АІС «Рейтинг» ці можливості не реалізуються. Автоматизована система презентує тільки інформацію, яка встановлює положення ЗНЗ серед інших установ, що є свідченням неповної відповідності програмного продукту потребам розвитку громадянського суспільства.

Ситуація, яка складається з використанням ІКТ в організації управління ЗНЗ є ще одним підтвердженням позиції авторів «Білої книги національної освіти України», які підкреслюють, що «громадянська участь в управлінні освітою в порівнянні з державною є недостатньою. Багато зацікавлених в освіті сторін відсторонені від підготовки прийняття системних і часткових управлінських рішень, участі у впровадженні цих рішень у практику освітньої діяльності... Громадська складова в управлінні освітою інституційно не розвинута, що не дає громадськості відповідально й ефективно впливати на стан освітянських справ. Баланс державної і громадської

складових у державно-громадському управлінні народною освітою порушено» [5, . 11]:

Висновки. На основі проведеного дослідження є можливість зробити такі висновки:

- 1) для організації сучасної системи управління ЗНЗ використовує значний обсяг адміністративної, персональної, статистичної, соціологічної, економічної, фінансової, наукової, освітньої та інших видів інформації;
- 2) використання ІКТ для організації управлінської діяльності ЗНЗ створює можливості для вдосконалення зазначеного процесу, сприяє залученню громадянського суспільства для реалізації місії і задач ЗНЗ;
- 3) освітяни України, узагальнюючи досвід фахівців країн Східної та Центральної Європи, Російської Федерації, спрямовують зусилля на розробку й упровадження ІКТ в управлінську діяльність, але в повному обсязі програмне забезпечення реалізує проблеми контролю і моніторингу навчально-виховної діяльності ЗНЗ, встановлення рейтингу закладів, подання звітності та організації документообігу, тобто реалізуються технократичні можливості ІКТ, а проблеми прозорості й загальної доступності до інформації про діяльність ЗНЗ, залучення зацікавлених сторін громадянського суспільства на основі тих можливостей, які створюють ІКТ, реалізуються недостатньо, що є показником несистемного утвердження принципів демократії в організації управління ЗНЗ і свідчить про досить повільне просування України по шляху розбудови громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>. – Назва з екрана.
2. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. Розділ II «Види інформації». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. – Назва з екрана.
3. «Про затвердження критеріїв системи рейтингового оцінювання діяльності загальноосвітніх навчальних закладів». Наказ МОНмолодьспорту № 1343 від 22.11.2011 року. – Режим доступу : www.osvita.ua/legislation/Ser_osv/25933/. – Назва з екрана.

4. Автоматизована інформаційна система моніторингу діяльності ЗНЗ «Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rating.devstudio.com.ua>. – Назва з екрана.
5. Біла книга національної освіти України / [Т. Ф. Алексєєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл та ін. ; голов. ред. В. Г. Кремень ; заст. голов. ред.: В. І. Луговий, В. М. Мадзігон, О. Я. Савченко ; редкол. : М. І. Бурда та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя ; НАПН України. – К. : Інформаційні Системи, 2010. – 340 с.
6. *Гусакова Т. М.* Внедрение информационно-коммуникационных технологий в практику управления образованием / Т. М. Гусакова, Е. В. Комелина, М. Н. Гусаков [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://scientific-notes.ru/pdf/018024.pdf>. – Назва з екрана.
7. *Денисюк В. І.* Європейський досвід демократизації управління освітою / В. І. Денисюк, Т. О. Кондратева // Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнародною участю (22 листопада 2011 р.). – Полтава : ПолтНТУ, 2011. – 292 с.
8. *Калініна Л. М.* Соціальна інформація як субстрат інформаційної діяльності керівника загально навчального закладу [Електронний ресурс] / Л. М. Калініна. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2009_2/Kalinina.pdf . – Назва з екрана.
9. Науково-дослідний інститут прикладних інформаційних технологій. Розробки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ndipit.com.ua/rozrobky/as-shkola>. – Назва з екрана.
10. Политология : учебн. [пособие для вузов] / Сост. и ред. Н. Сазонова. – Х. : Фолио, 2001. – 831 с.
11. *Прокудин Д. Е.* Информатизация образования в развивающемся информатизационном обществе [Электронный ресурс] / Д. Е. Прокудин. – Режим доступа : www.gramota.net/materials/3/2011/5-4/40.html. – Назва з екрана.
12. *Савченко З. В.* Використання інформаційно-комунікативних технологій в управлінській діяльності загальноосвітнього навчального закладу [Електронний ресурс] / З. В. Савченко. – Режим доступу :

<http://www.nbuu.gov.ua/E-Journals/ITZN/em8/content/08szveeg.htm>. – Назва з екрана.

13. *Сокол І. М.* Особливості впровадження сучасних інтернет-технологій в систему управління загальноосвітнім навчальним закладом [Електронний ресурс] / І. М. Сокол. – Режим доступу : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp2/upravlenie/sokol.pdf. – Назва з екрана.

14. *Тім О'Рейлі.* Що таке Веб–2.0 [Електронний ресурс] / Тім О'Рейлі. Режим доступу : <http://blogoreader.org.ua/wp-content/uploads/O-Reily-Web-2-0-Ukrainian.pdf>. –Назва з екрана.

Матеріал надійшов до редакції 20.01.2013 р.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИКТ В УПРАВЛЕНИИ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ УЧЕБНЫМИ ЗАВЕДЕНИЯМИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

Нетёсов Сергей Иванович, кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной работы Восточногоукраинского национального университета имени Владимира Даля, учебно-научного института труда и социальных технологий, г. Луганск, e-mail: netyosov@mail.ru

Аннотация

В статье рассматривается состояние и характер использования ИКТ в управлении общеобразовательными учебными заведениями и соотносится уровень использования информационных технологий в процессе организации управленческой деятельности учреждений образования с требованиями формирования гражданского общества. Автор доказывает, что в управлении общеобразовательными учебными заведениями задействован значительный объём социальной информации, а использование ИКТ в указанной деятельности способствует включению общественности в процесс осуществления миссии образования. Но фактическое состояние реализации возможностей ИКТ в управленческой деятельности общеобразовательных учебных заведений направлено в основном на использование технократических возможностей информационных технологий, а реализация общественной составляющей в управлении общеобразовательными учебными

заведениями задействована частично, что является одним из показателей достаточно медленного продвижения Украины по пути формирования гражданского общества.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, общеобразовательное учебное заведение, информатизация образования, гражданское общество, технократическая составляющая ИКТ в управлении общеобразовательными учреждениями, общественная составляющая ИКТ в управлении общеобразовательными учреждениями.

THE USE OF ICT IN THE MANAGEMENT OF SCHOOLS OF GENERAL EDUCATION IN THE FORMING OF CIVIL SOCIETY

Sergiy I. Netyosov, PhD (pedagogical sciences), associate professor of Social Work of East Ukraine University named by Volodymyr Dahl, Training and Research Institute of Labor and Social Technologies, Lugansk, e-mail: netyosov@mail.ru

Resume

The status and character of the use of ICT in the management of schools of general education and related utilization of information technology in the organization of management of educational institutions with the requirements of the formation of civil society is considered in the article. The author proves that the management of general education institutions involves a significant amount of social information, and the use of ICT in these activities contributes to the inclusion of the public in the mission of education. But the actual state of realization of ICTs in management of secondary schools is mainly directed at the use of technocratic information technology capabilities and the realization of social component in the management of institutions of general education is involved partially, that is an indicator of the rather slow progress of Ukraine toward the establishment of a civil society.

Keywords: information and communication technology, educational institution, the computerization of education, civil society, technocratic component of ICT in the management of educational institutions, the social component of the ICT in the management of educational institutions.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Law of Ukraine "On access to public information" [online]. – Available from : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>. (in Ukrainian)
2. Law of Ukraine "On Information" Section II "Species Information"[online]. – Available from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. (in Ukrainian)
3. "On the approval criteria of ranking evaluation of secondary schools." Order MONmolodsportu № 1343 from 22.11.2011 year [online]. – Available from: www.osvita.ua/legislation/Ser_osv/25933/. (in Ukrainian)
4. Automated information system monitoring activities CEI "Rating" [online]. – Available from: <http://rating.devstudio.com.ua>. (in Ukrainian)
5. White Paper of National Education of Ukraine / [T. F. Aleksieienko, V. M. Anishchenko, H. O. Ball etc. ; chief. red. V. H. Kremen ; vice chief red.: V. I. Luhovyi, V. M. Madzihon, O. Ya. Savchenko ; edit. board : M. I. Burda etc.] ; by red. V. H. Kremenia ; NAPS of Ukraine. – K. : Informatsiini Systemy, 2010. – 340 s. (in Ukrainian)
6. Guskova T. M. The introduction of information and communication technologies in the educational management practice / T. M. Guskova, E. V. Komelina, M. N. Guskov [online]. – Available from: <http://scientific-notes.ru/pdf/018024.pdf>. (in Russian)
7. Denysiuk V. I. The European experience of democratization of education management / V. I. Denysiuk, T. O. Kondratieva // Study and implementation in Ukraine of foreign experience improvement of government materials VI All-Ukrainian. scientific-practical. conf. with international participation (22 November 2011). – Poltava : PoltNTU, 2011. – 292 s. (in Ukrainian)
8. Kalinina L. M. Social information as substrate information activities for director of general school [online] / L. M. Kalinina. – Available from: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2009_2/Kalinina.pdf . (in Ukrainian)
9. Research Institute for Applied Information Technology. Developments [online]. – Available from: <http://ndipit.com.ua/rozrobky/as-shkola>. (in Ukrainian)
10. Political science: Training. [Textbook for high schools] / Sost. i red. N. Sazonova. – H. : Folio, 2001. – 831 s. (in Russian)

11. Prokudin D. E. Informatization of education in a developing informatization society [online] / D. E. Prokudin. – Available from: www.gramota.net/materials/3/2011/5-4/40.html. (in Russian)
12. Savchenko Z. V. Information and communication technologies using in the management of an educational institution [online] / Z. V. Savchenko. – Available from: <http://www.nbu.gov.ua/E-Journals/ITZN/em8/content/08szveeg.htm>. (in Ukrainian)
13. Sokol I. M. Features introduction of modern Internet technologies in managing a comprehensive educational institution [online] / I. M. Sokol. – Available from : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp2/upravlenie/sokol.pdf. (in Ukrainian)
14. Tim OReili. What is Web 2.0 [online] / Tim OReili. - Available from: <http://blogoreader.org.ua/wp-content/uploads/O-Reily-Web-2-0-Ukrainian.pdf>. (in Ukrainian)